

JUBILEUMSNUMMER

**KUNGL ROSLAGENS FLYGFLÖTTILJS
KAMRATFÖRENING**
(F2 Kamratförening)

60 ÅR

1944 - 2004

Föreningens förste ordförande H Enell

Vid en sammankomst i gymnastiksalen den 19 oktober 1944 fattades beslut om att bilda Kamratföreningen.

Den nuvarande ordföranden W Sivebro

...om ledarskap och arbetsorganisation

Ur en personaltidning är följande tänkvärda berättelse hämtad. Det kanske finns likheter på flera ställen och kanske även inom statlig sektor.

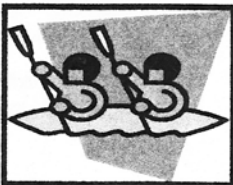
Ett svenskt och ett japanskt företag bestämde sig för att utkämpa en årlig roddartävling med åttamannalag över 5 km.

Bägge manskapen tränade hårt och länge. När dagen för kapprodden kom var båda lagen i absolut toppform. Men, japanerna vann med en marginal på 1 km! Efter nederlaget var moralen i botten hos det svenska laget. Högsta ledningen i företaget beslutade att man till varje pris skulle vinna påföljande år och tillsatte en projektgrupp, som skulle utreda hur detta skulle gå till och vad som gått snett detta år.

Projektgruppen upptäckte efter mycket analyserande att japanerna hade sju man som roddde och en man som styrde, medan svenska laget hade en man som roddde och sju man som styrde. I denna krissituation visade ledningen prov på avsevärd handlingskraft. Man engagerade en konsultfirma som skulle undersöka strukturen i det svenska laget. Experterna i konsultfirman kom efter flera månaders arbete fram till slutsatsen att problemet med det svenska laget var, att det var för få som roddde och för många som styrde. Med konsultfirmans rapport som underlag genomförde ledningen omedelbart förändringar i lagstrukturen. Nu skulle man ha fyra styrmän, två överstyrmän en styrledare och en roddare. Dessutom infördes ett poängsystem för att motivera roddaren. "Vi måste utvidga hans arbetsområde och ge honom mera ansvar" som chefen uttryckte det.

Året därpå vann japanerna med 2 km. Det svenska företaget avskedade roddaren med omedelbar verkan med hänvisning till dålig arbetsprestation. Till ledningen för projektgruppen utbetalades dock en saftig bonus som uppskattning för de stora ansträngningarna under året.

Konsultfirman fick på nytt i uppdrag att utreda vad som gått snett. Man kom fram till att den valda taktiken var korrekt och att motivationen varit god. Alltså måste det vara materielen som borde förbättras. Idag är det svenska laget i färd med att utveckla en ny båt.

Ansvarig utgivare

William Sivebro

Marknadsvägen 271

183 79 Täby

Tfn. 08-768 42 25

Redaktör

Kurt Jörgne

Storvretsvägen 24

147 54 Tumba

Tfn. 08-530 334 92

E-post. kurt.jorgne@telia.com

I redaktionen

Carl-Axel Åkergren

Bilderna, där inget annat anges, är hämtade ur Kamratföreningens fotosamling.

INNEHÅLL

	Sid
... om ledarskap och arbetsorganisation.....	2
Ordföranden har ordet. Kamrater	
Som lämnat oss	3
Kamratföreningens ordförandelängd	4
Man bildade en Kamratförening	5-8
Föreningens första verksamhetsberättelse.....	8
Det hände år 1944	9-10
Bl a detta kunde man läsa om i första numret av <i>Marinflygaren</i>	11-12
Händelser under det gångna verksamhetsåret:	
• årsmöte med middag. Resa till flygdag på F21	13-14
• årets bussutflykt	15
• höstträffen	16
F16 nedläggningsceremoni. Så minns jag min tid som chef för F2 1 div	17-18
Variationer i föreningens medlemsantal. Nya medlemmar.	18-19

Ordföranden

har
ordet

Året var 1944,

krig pågick ute i världen, men man kunde nu, p g a av de allierades kraftiga framstötter mot axelmakterna, ana ett slut på kriget.

I Sverige rådde sedan krigets början hög beredskap, vilket innebar att F2:s divisioner var baserade på olika baser runt om i landet. I dessa relativt självständiga förband uppstod naturligtvis en stark gemenskap och vänskap, som delvis skulle brytas, när freden kom med hemförlovningar och andra arbetsuppgifter.

Vid F2 fanns det vid den tiden några kloka personer, som funderade över hur man skulle kunna bevara denna gemenskap från beredskapsåren. Man enades om, att en Kamratförening i hög grad skulle kunna bidra till detta. En interimsstyrelse utarbetade riktlinjerna och vid ett möte i slutet av 1944 bildades så vår förening.

Från föreningens

bildande, till F2 nedläggning 1974, bedrev föreningen sin verksamhet med tidvis stora förändringar i medlemsantalet.

Vid ett par tillfällen var det aktuellt med en nedläggning av verksamheten. Föreningens medlemstidning, "Marinflygaren", kunde p g a dålig ekonomi och brist på lämpliga artiklar ges ut i endast ett fåtal nummer.

Skulle föreningen leva vidare efter 30 juni 1974? Frågorna var många, men den dåvarande styrelsen lyckades, trots avsaknaden av egna lokaler, driva verksamheten vidare mycket tack vare trogna medlemmar och ett betydande tillskott av nya medlemmar.

Nuvarande styrelsen, med få personbyten, har försökt upprätthålla den anda och verksamhet som våra företrädare lagt grunden till. En av våra målsättningar sedan 15 år tillbaka har varit, att föreningen skulle kunna fira sitt 60-årsjubileum. Nu är vi där!!

Vi har också lyckats utöka antalet sammankomster under året. Utöver årsmöte med middag i maj och höstutflykt i september, ses vi nu vid en lunch med lämpligt föredrag/guidning i november. Sedan några år tillbaka utkommer också "Marinflygaren" i en något modernare utgåva.

Medlemsantalet i föreningen har under de senare åren pendlat mellan 300-330. Närvaron vid föreningens begivenheter har varit stor, vilket är belöningen till styrelsen för nedlagt arbete.

Nu gläds vi över vårt förestående 60-årsjubileum och i övrigt se framtiden an.

William Sivebro

**Kamrater,
som
lämnat oss.**

Christa Adersson, Harry Frode,
Gunnar Augustsson, Karl-Erik Axin,
Anna-Lisa Larsson, Ivan Geidnert,
Sven-Olof Lefwert, Sven Weidenberg,
Oskar Johansson, Tore Winberg,
Bertil Krokstedt, Sven Näsström,
Lennart Skoog.

**Kungl Roslagens flygflottiljs
Kamratförening**
Föreningens ordförandelängd
1944 - 2004

Hans Enell
Föreningens förste ord-
förande 1944-48.
Tidigare chef för F2
1934-36.

Karl-Gustaf Larsson
1976-84

Hans Ferenius
1948-50
Flottiljpastor

Eric Andersson
1956-76

William Sivebro
1989-

Hugo Svenow
Interimstyrelsens ord-
förande 1944
Chef för F2 1944-

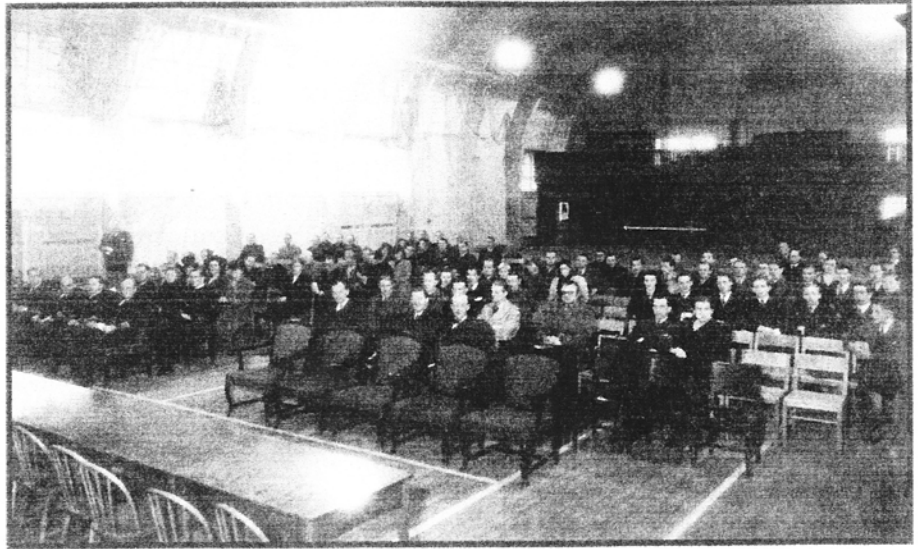
Valter Melin
1950-56
En av initiativtagarna till
föreningens bildande

Gösta Pettersson
1984-89

Man bildade en Kamratförening

Året är 1944. Andra världskriget är inne på sitt sjätte år, lika länge som Sverige upprätthållit sin beredskap. Många var de inkallade, som under ofta lång tid tjänstgjorde i våra beredskapsförband. Detta gällde givetvis även F2, som under kriget växte till flygvapnets största flottilj. Speciellt för F2 var, att de olika divisionerna låg ute som ganska självständiga enheter på olika baser runt om i landet.

Ett talrikt besökt sammanträde i gymnastiksalen den 19 oktober 1944, varvid beslut fattades om att bilda F2 Kamratförening.

För personalen på F2 depå och uteliggande förband innebar beredskapsåren stora strapatser och umbäranden, men också en härlig kampanda och förnämlig sammanhållning.

Vid denna tidpunkt var det uppenbart, att krigsslutet närmade sig och att beredskapen kunde lindras. Följden skulle bli, att många, som under flera år svetsats samman nu skulle skingras åt olika håll. Det var då naturligt, att tanken på bildandet av en kamratförening föddes. Bland initiativtagarna kan nämnas: Kaptan *A Ahrenberg*, direktör *I Bergengren* och byggmästare *V Melin*. De två senare vpl sergeanter.

Torsdagen den 19 oktober 1944 samlades personal av alla kategorier till ett välbesökt möte i gymnastiksalen varvid beslutades, att en kamratförening skulle bildas. En interimsstyrelse, bestående av 12 medlemmar med den nye chefen för F2, överstelöjtnant *Svenow* som ordförande, valdes. Be-

slutades att föreningens första årsmöte skulle hållas i Hågernäs söndagen den 12 december. Med hänsyn till tågtiderna sattes tiden till 1415. Bilen var inte att räkna med vid denna tidpunkt. Bland övriga beslut kan nämnas: Föreningen skulle ha en egen tidning och ett eget föreningsmärke.

Föreningens första årsmöte.

Enligt tidigare beslut avhölls det första årsmötet på F2 den 12 december 1944. Flottiljchefen, *Svenow*, hälsade välkomna och uttryckte sin glädje över att så många mött upp trots det dåliga vädret. (Interimsstyrelsen + 90 medlemmar).

Utöver mötesförhandlingar ingick visning av flottiljen, ärtmiddag och underhållning i programmet.

Val till styrelse:

Vald till föreningens förste ordförande blev översten *H Enell*.

Sekreterare fanjunkare *Krona* och kassör vpl sergeant *Sandberg*.

I övrigt hade styrelsen ytterligare 15 medlemmar!!

Några av de beslut som fattades:

- Årsavgiften fastställdes till 2 Kr. Överste *H Enell*
- Vad gällde frågan om eget föreningsmärke, hade endast ett förslag inkommit. Frågan bordlades.
- Ingen klubbmästare skulle väljas. Styrelsen fick i uppdrag att utreda nödvändigheten av denna befattning. Skulle befattningen tillsättas, skulle styrelsen utreda en annan benämning på densamma.

Redan under den korta tid som interimsstyrelsen verkade, fattades beslut om att föreningen skulle utge en egen tidning och att man skulle ha ett eget föreningsmärke.

Vad gällde tidningen valdes vid årsmötet en redaktionskommitté bestående av redaktör **Knutsson**, assistent **Andersson** och herr **Blom**. (**Knutsson** var redaktör för den mycket populära flygtidsskriften **Flyg**).

De båda projekten skulle visa sig ta ganska lång tid att realisera. Många, inte minst ekonomiska, problem dök upp. Låt oss följa utvecklingen genom att ta del av avkortade protokoll utdrag:

Tidningsfrågan

Styrelsemöte 4/12 -44.

"Redaktör **Knutsson** lämnade en preliminär kostnadsuppgift för tidningen av vilken framgick, att föreningen i detta avseende fått en relativt stor ekonomisk fråga. **K** rekommenderade en försiktig början, med senare utvidgning i mån av förbättrat ekonomiskt underlag.

Förslag till tidningsvinjett diskuterades, varvid

MARINFLYGAREN

ORGAN FÖR F2 KAMRATFÖRENING

syntes vinna majoritetens gillande.

Till ansvarig utgivare för tidningen utsågs enhälligt överste **Enell**"

VU (verkställande utskottet) möte 25/1 -45.

"Sedan red **Knutsson** lämnat en redogörelse ang redaktionskommitténs arbete beslöts bl a:

1. Tidningens första nummer, som bör utkomma omkring 1/4 skall ha en upplaga på 1500 ex
2. Annonsförsäljning genom ackvisitör med 20 % provision.
3. Tillgång till flottiljens leve-

rantörlista önskvärd.

4. Tidningens första nummer skall omfatta 20 sidor + 4 omslagsidor. Kostnaden beräknades till 1200 kr".

VU-möte 25/5 45.

"Beslöts att tidningen skulle utkomma i fickformat till Flygvapnets dag på F2 och att försäljning till besökare skulle ske vid detta tillfälle. Red **Knutsson** framhöll, att p g a det dåliga annonsmarknadsläget fick föreningen vara beredd på att bidra med högst 200 kr till tidningens första nummer"

Styrelsemöte 21/9 -45

"Ass **Andersson** redogjorde för tidningsläget. F n ligger hela tidningsfrågan nere p g a det visat sig omöjligt att uppbringa de artiklar man räknat med. Dir **Bergengren** åtog sig att tillskriva lämpliga personer för anskaffande av artiklar".

Styrelsemöte 1/11 -45

"Redaktör **Knutsson** var fortfarande villig att redigera tidningen under förutsättning att han kunde erhålla lämpligt underlag i form av artiklar o dyl. Dir **Bergengren** lovade tillskriva bl a generalerna **Nordenskiöld** och **Öhrnberg**, kommandörkapten **Flory** m fl i ärendet.

Annonspriset fastställdes till: för helsida 125 kr, halvsida 75 kr och kvartssida 40 kr. Tidningen skall utkomma till jul".

Styrelsemöte 27/11 -45

"Red **Knutsson** meddelade att han nu fått så mycket stoff att ett tidningsnummer nu var säkrat. Ekonomisk kalkyl: 530 kr för 1000 ex. Överstigande 1000 ex 65 kr. 2000 ex tot kostnad 845 kr. Troliga annonsintäkter 735 kr. Dir **Bergengren** erbjöd sig donera ett belopp som möjlig-

gjorde en upplaga på 7000 ex. Styrelsen accepterade med tack-samhet dir B:s erbjudande. Tidningen skulle utkomma till jul" (Att beslutet om utgivningstid inte kunde hållas verkar inte så konstigt, Red anm)

VU-möte 2/4 -46

"Red **Knutsson** meddelade att han ansåg det sannolikt, att tidningen skulle kunna utkomma i slutet av månaden" (Ej heller denna tid skulle kunna hållas. Red anm)

Styrelsemöte 15/5 -46

"Red **Knutsson** meddelade att tidningen beräknades vara klar för distribution omkr den 25/5. Anmälde även att han p g a ändrad anställning förmodligen ej skulle kunna åtaga sig uppgiften som redaktör. En ny redaktionskommitté valdes"

Efter nästan två års veder-mödor syntes nu tidningsfrågan vara i hamn. Den första tidningen, som var i A4 format, innehöll totalt 16 sidor och lösnummerpriset var 35 öre. Bl a kunde man läsa om "25-årsminnen från **Hägernäs**" av **H Sundin**, "Såsom män" av **H-O Ferenius**, "Kamratföreningens årsfest 1945" och "F2 flygarveteraner berättar sina minnen"

Bland annonsörerna återfanns: **Byggmästare Valter Melin, AB Ingvar Bergengren, Viggbyholms brädgård och Viggbyholms träindustri**

När det gällde den fortsatta utgivningen av tidningen skulle dålig tillgång på lämpliga artiklar samt svag ekonomi vara återkommande problem. Detta ledde till att man redan 1949 beslutade att inte längre ge ut tidningen, ett beslut som stod fast till 1994.

I samband med högtidlighållandet av föreningens 50-årsjubileum detta år, gavs ett nytt nummer av den "vilande" "Marinflygaren" ut. Eftersom initiativet blev uppskattat, har en fortsatt utgivning skett, med ett nr/år, med **Kurt Jörgne** som redaktör.

Föreningsmärket (Numera benämmt Kamratnål)

Interrimsstyrelsens möte 19/10 -44.

"Beslutades att föreningen skulle ha ett eget föreningsmärke. Ett prov, som visades, godkändes med ändringen, att det skulle vara i blå emalj".

Styrelsemöte 4/12 -44

"Ett av verkmästare **Forslund** utört förslag till märke visades. Styrelsen beslöt att emittera ärendet till VU, som skall inkomma med flera förslag.

VU-möte 25/1 -45

"Då det framkommit, att vissa olägenheter kunna uppstå om det av **Forslund** offererade märket bestämmes bli föreningsmärke, beslöts att anmoda AB **Sporrong** inkomma med förslag samt offert på nytt märke.

Styrelsemöte 6/2 -45

Vid detta möte uppstod en livlig diskussion vad gällde föreningsmärket. Tre förslag till utformande och pris förelåg. Beslutades att nya förslag skulle inhämtas med beaktande av vissa ändringar av detaljer i märkets utformning.

Till slut gällde frågan om verkmästare **Forslund** eller **Sporrong** skulle få beställningen. På grund av osäkerhet rådde, huruvida **Forslund** skulle klara uppgiften, blev det **Sporrong** som utsågs.

Styrelsemöte 27/11 1945

"Dir **Bergengren** redogjorde för VU-beslut ang valet av **Sporrong**. Byggmästare **Melin** hade nu beställt 500 märken av vilka troligen 200 skulle kunna levereras till jul. B omtalade också att märkena kunnat anskaffas tack

Styrelsemöte 1955 i ordföranden **Valter Melin**s bostad.. Bakre raden fr v: **Åke Lindberg**, **Margareta Melin**, **Malte Boström**, **Eric Isacsson**, **Valter Melin**. Främre raden fr v: **Eric Andersson**, **C Carlsson**, **Stig Werner**, **Gösta Rydkvist**

vare **M:s** erbjudande att tv betala samtliga utlägg i samband med leveransen. Beslöts att ordföranden i brev skulle tacka **M** för hans välvilja".

Så var då även projektet föreningsmärke, efter många turer, fört i hamn. Det blev ett mycket snyggt märke, som med nöje och stolthet bärs av dagens medlemmar.

Troligen gjordes senare en tilläggsbeställning på 300 märken. Ett mindre antal finns fortfarande kvar och säljs för 20 kr. Priset i början var 2:50 kr.

Vid ett styrelsemöte 10/3 1948 meddelade **Melin**, att han var villig, att utan förbehåll avskriva den skuld, ca 800 kr, föreningen hade till honom.

Egen svensk Fana.

Vid ett styrelsesammanträde 25/4 1947 väckte kapten **Schultzberg** förslag om att man skulle undersöka möjligheten att för föreningen kunna erhålla en fana från föreningen Svenska Flaggans Dag. Ordföranden fick i uppgift att undersöka saken.

Först vid ett styrelsemöte 19/3 1954 dök ärendet upp igen. Styrelsen för Svenska Flaggans Dag hade då meddelat, att anhållan om en fana snarast måtte göras, en anhållan som skulle visa sig beviljas.

Vid en högtidlighet framför kanslihuset överlämnade kårchefen **G Sandberg** fanan till föreningens ordförande **V Melin** den 19 juni 1954.

Vid fanan **Stig Nylow**, flankerad av **Malte Boström** och **Stig Werner**.

Avsikten med artikeln, *"Man bildade en Kamratförening"*, har bl a varit, att ge en bild av bakgrunden till föreningens bildande, samt en inblick i föreningsarbetet under de 10-20 första åren. Som underlag har i huvudsak protokoll från den tiden utnyttjats, en ofta mycket intressant läsning. Det var många krafter som var engagerade i arbetet med att utforma och leda föreningen, men det är speciellt några namn, som är mera aktiva än andra. Det gäller bl a direktör *Bergengren* (bilfirman), byggmästare *Melin*, kapten *Ahrenberg* (dessa tre var inkallade reservare under kriget), flottilj-pastor *Ferenius* och herr *K-G Larsson*. Organisationen inom ledningen var omfattande. Man hade en styrelse, som fattade de övergripande besluten, beslut som sedan genomfördes av VU (verkställande utskottet som i sin tur till sin hjälp hade olika kommittéer (stadge-, nöjes-, tidningskommitté). Detta medförde ett stort antal sammanträden på olika nivåer, sammanträden som var mycket formella till sin natur. Genomgående användes titel och efternamn. I avsaknad av titel använder "herr". I början av 50-talet skedde en förändring i detta avseende genom att man slopade titlarna och istället genomgående använde "herr". Att använda tilltalsordet "Du" var givetvis inte aktuellt. Första gången "Du"-frågan kom på tal var vid ett styrelsesammanträde i april 1958. § 6 i protokollet lyder: *"Hr Berglund förde "Du"-frågan på tal och menade att man åtminstone vid våra sammanträden kunde använda "Du" som tilltalsord. Hr Andersson trodde, att det var bäst att låta denna fråga lösas sig själv, hur naturligt Berglunds förslag än kunde låta. Beslöts*

att låta frågan vila".

Några andra paragrafer ur protokoll från styrelsesammanträde som kan vara av intresse att ta del av:

22/5 1951 § 5. *"Samtliga närvarande uttalade sig för, att allt skall göras för att hålla samman Kamratföreningen. Medlemsvärningen bör inriktas på de äldre årsklasserna. De yngres intresse för föreningar av vår förenings struktur synes vara lågt"*.

23/2 1953 § 4.

"På förslag av undertecknad beslöts, att den lilla förtäring, som nödvändigtvis måste intagas i samband med styrelsesammanträden för att överhuvudtaget kunna få lokal för dessa sammanträden, skall betalas av föreningens kassa. Förslaget bifölls".

5/3 1956 § 3.

"Diskuterades sammanträdet på Tattersall den 22/3. Tiden bestämdes till kl 1930. Herr Karlsson fick i uppdrag att kontakta restauranten, ävensom att underhandla med vissa artister angående framträdande under årsmötet. Kostnaderna för underhållningen skulle dock vara minimala".

11/9 1957 § 3.

"Höstträffen. Efter ingående diskussion beslöts, att i tidigare sammanhang nämnda försök att anskaffa kräftor eller hummer helt skulle skrinläggas, enär priserna å dessa skaldjur äro alldeles för höga. Man enades istället om, att tyngdpunkten skulle läggas på ett smörgåsbord, vartill skulle serveras en enkel varmrätt. Vin och bordsdricka ingår i supépriset, som fastställdes till kr 12:50".

Kurt Jörgne

Kamratföreningens första verksamhetsberättelse

Berättelse

över verksamheten inom Kungl Roslagens flygflottiljs Kamratförenings verksamhet under tiden 12 november 1944 - 31 maj 1945.

Styrelsen för Kungl Roslagens Flygflottiljs Kamratförening har härmed äran avgiva följande berättelse för föreningsverksamheten under tiden 12 november 1944 - 31 maj 1945.

Styrelsen har under denna period utgjorts av överste *H Enell*, ordförande, direktör *I Bergengren*, vice ordförande, fanjunkare *O Krona*, sekreterare, verkmästare *C O P Sandberg*, kassör, samt herr *Jonsson*, kapten *Ahrenberg*, pastor *Ferenius*, fru *E Andersson*, depåassistent *An-*

dersson, radiotelegrafist *Boström*, kapten *Christell*, herr *Ekström*, herr *Löbel*, bageriföreståndare *Karlsson*, redaktör *Knutsson*, musikdirektör *Hintz*, byggmästare *Melin*, furir *Strand* samt furir *Runzell*.

Med föreningens medlemmar har ett sammanträde hållits, nämligen den 12 november, då föreningen bildades.

Styrelsen har under här avsedd verksamhetstid haft två protokollförda sammanträden. Vid dessa har de ärenden, som av årsmötet hänsköts till styrelsen, varit föremål för behandling. En mindre revidering av det till årsmötet utarbetade stadgeförslaget har företagits.

Styrelsens verkställande utskott har dessutom haft två protokollförda sammanträden.

Det hände år 1944

Andra världskriget är inne på sitt sjätte år. Under våren har man dock börjat förstå att slutet närmar sig. Tyskland retirerar på alla fronter och ryktet talat om kraftiga uppladdningar på Englands sydkust som förberedelser för en invasion över kanalen.

På morgonen den 6 juni, den s k D-dagen, inleddes så invasionen. Det gjordes med general Eisenhowers ord: "OK, let's go". Därmed var operation "Overlord" inledd med normandikusten som mål. Operationen blev början till slutet för det nazistiska Tyskland.

Missnöjet med *Hitler* hade växt inom officerskåren vilket resulterade i ett attentat mot Fyrrern den 20 juni.

Vid en genomgång i högkvarteret placerade översten *Stauffenberg* en väska med en bomb ca två meter från *Hitler*, som skadades men överlevde.

Stauffenberg avrättades. I oktober begick fältmarskalk *Rommel*, som ingått i sammansvärjningen, "själv mord".

Sedan 1941 pågick det s k "fortsättningskriget" där Finland stred på Tysklands sida mot Sovjet. I juni 1944 bröt Röda armén igenom på Karelska näset. Det efterföljande fredsfördraget innebar hårda villkor för Finland och knytningar till Sovjet under många år.

I november var det presidentval i USA. Kandidaterna var *Roosevelt* (dem) och *Dewey* (rep). Den 8 stod det klart att *Roosevelt* hade segrat. Han blev därmed USA:s president för fjärde gång, men avled redan den 12 april 1945 i hjärnblödning.

I Sverige är *Gustav V* kung sedan 1907. Vi har en samlingsregering, där partierna **H**, **Fp**, **Bf** och **S** ingår, Regeringen har lyckats hålla oss utanför kriget, men mobiliseringen är inne på sitt sjätte år. Det råder brist på det mesta varför antalet ransoneringskort är stort. På systembolaget berättigar "motboken" till en viss kvantitet sprit.

Exempel på några priser/löner:

Bröd	0,93 kr/kg
Öl	1,01 kr/l
Smör	5,05 kr/kg
Medeltimlön	2,42 kr/tim

Natten till den 22 februari flög främmande flygplan in över Stockholms skärgård och stockholmsområdet. Bomber fälldes över S Stockholm, Södertälje och Strängnäs. Inga personskador.

Under kriget hade av naturliga skäl inget internationellt idrottsutbyte varit möjligt. Det nationella idrottsintresset var dock mycket stort p g a två

löparidoler, *Gunder Hägg* och *Arne Andersson*.

Det var talrika världsrekord som de pressade varandra till.

En annan populär idrottsman var skidåkaren *Nils Karlsson* (Moranisse). Han vann flera vasa-lopp och blev svensk mästare på alla distanserna (15, 30 och 50 km)

Gunder Hägg och Arne Andersson på väg mot målnöret

Den 17 september var det dags för riksdagsmannaval. Valet resulterade i följande mandatfördelning:

Kommunisterna 15 mandat +12

Socialdemokraterna 115 -"- -19

Bondeförbundet 36 -"- +8

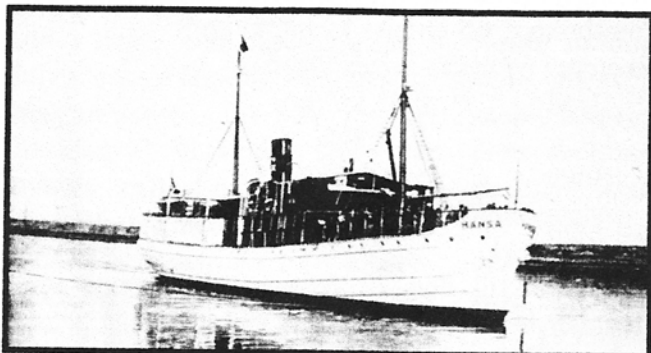
Folkpartiet 25 -"- +2

Högern 39 -"- -3

Det är kväll i Nynäshamn den 23 november.

Mörkt, vind 13-14 m/sek.

Fartyget "Hansa" lastas före avgång till Visby. Passagerarna kommer med tåg från Stockholm. Det är totalt 86 passagerare, varav många inkallade. Tidigt på morgonen den 24 träffas "Hansa" av en torped och sänks. Endast två man kunde räddas.

Den 16. November utkom första numret av en ny kvällstidning, **Expressen**. Redaktionschefen, **Carl-Adam Nycop**, satte från början sin prägel på tidningens redigering.

Sedan den 1, juli 1942 var generallöjtnan-

ten **Bengt G-son Norden-skiöld** chef för Flygvapnet. Han var den förste "flygande" flygvapenchefen, en fordrande chef, som flög i spetsen för sitt vapen och gjorde det till ett av Europas starkaste. Vid slutet av året hade Flygvapnet 15 flottiljer och ytterligare två var beslutade.

Tyskarna hade satt in sitt "vedergällningsvapen" V1 mot London och södra England. I Peenemünde pågick utprovning av en effektivare variant, V2. En provavfyring den 13 juni gick snett. Resultatet blev en kraftig detonation kl 1511 nära Gräsdals gård i Bäckebo, 36 km NV Kalmar. Den s k Bäckebotorpeden hade landat. Resterna fördes till Bromma där de undersöktes av tekniker och

forskare. En engelsk förfrågan om att få överta "skrotet" bifölls.

1944 var ett hårt år för vår flygspaning. Situationen i Finland innebar höjd beredskap för Flygvapnet, som speciellt drabbade flygspaningen. Under maj månad blev tre S 16 Caproni ur F11 nedskjutna. Nio man förolyckades. Även i övrigt hade Flygvapnet höga siffror på omkomna, under 1944 totalt 47.

Chef för F2, fram till 1 juli 1944, var **Herman Sundin**. Han hade innehaft chefskapet från 1936 under en period då F2 utvecklades till Flyg-

vapnets största flottilj.

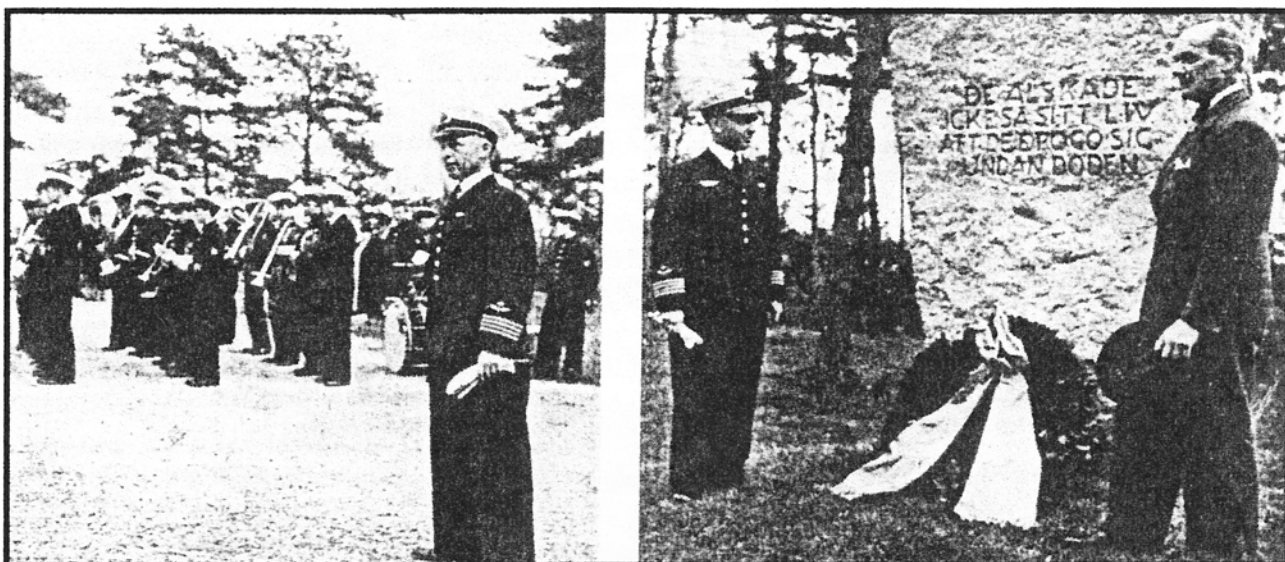
Ny chef blev **Hugo Svenow**

Medan kriget skördade miljoner människors liv, arbetade forskarna på att få fram ett läkemedel som i hög grad skulle komma att rädda liv. Det var penicillinet, det första och ännu mest använda antibiotika, som fick sitt genombrott detta år. Första behandlingen i Sverige gjordes på Sabbatsbergs sjukhus i september.

På initiativ av flottiljchefen, **Hugo Svenow**, bildas **Kungl Roslagens flygflottiljs Kamratförening**. Vid en samling i gymnastiksalen den 19 oktober valdes en interimsstyrelse med **Svenow** som ordförande. Beslutades att föreningens första årsmöte skulle hållas på F2 den 12 november. Mötet, som leddes av översten **Enell**, hade samlat ett hundratal deltagare. **Enell**, som under åren 1934-36 varit chef för F2, blev vald till föreningens förste ordförande.

1944 hade sjöflygförband varit verksamma vid Hägernäs under 25 år. För att högtidlighålla detta, samt för att hedra de kamrater som under dessa år förolyckats i tjänsten, avtäcktes en minnessten. (Se omslagets baksida) Red

BL A DETTA KUNDE MAN LÄSA OM I FÖRSTA NUMRET AV *MARINFLYGAREN*

Bilder från Kamratföreningens årsfest 1945. T h Föreningens ordförande *H Enell* och flottiljchefen *H Svenow* vid minnesstenen. T v F8:s musikkår.

Kungl Roslagens flygflottiljs Kamratförenings första årsfest avhölls på Hägernäs den 3 juni 1945 under stor anslutning av medlemmar och anhöriga. Vädret, som på morgonen såg allt annat än lovande ut, förbättrades fram mot middagen, varför medlemmarna - och inte minst arrangörerna - kunde glädjas åt att utan avkortning genomföra programmet. Föreningen hade bl a ordnat med tågresa mot nedsatt biljettpreis från Sthlm Ö och andra närliggande stationer.

Föreningens medlemmar samlades vid flaggstängen framför skolhuset och med F8:s musikkår i täten marscherade man till minnesstenen där de övriga deltagarna väntade. Här följde en kort högtid med korum, tal av flottiljchefen, kransnedläggning samt musik.

Därefter bjöd musikkåren på en halvtimmes konsertmusik, varpå en flyguppvisning följde. Denna, som till en del genomfördes av elever, genomfördes med stil och elegans till publikens

stora förnöjelse. En speciell attraktion var en formation Mustangplan, som med halsbrytande fart passerade Hägernäsviken och flottiljområdet på låg höjd och som efter en kort men imponerande uppvisning försvann i rymden. I övrigt visades bombfällning mot mål på vattnet, dimbildning, formationsflygningar fallskärmshopp o s v. Publiken hade också möjlighet att närmare studera de olika flygplantyperna, varvid den för sjöräddningstjänst inköpta Donier Do 24 ådrog sig berättigad uppmärksamhet.

Tillslutningen till denna vår första årsfest var så stor, att matsalen knappt kunde expediera alla som ville delta i den gemensamma middagen. Allt ordnade sig emellertid och de därpå följande årsmötesförhandlingarna kunde ta sin början obetydligt försenade. Vid årsmötet presiderade kommunalnämndens ordförande i Täby, landstingsman *Gustav Berg*. Till Kamratföreningens ordförande omvaldes enhälligt överste *H Enell*.

I övrigt förekom endast stadgeenliga frågor. De av stadgekommittén i samarbete med styrelsen utarbetade stadgarna fastställdes. Årsavgiften för år 1946 fastställdes till 2 Kr.

Efter årsmötesförhandlingarna roade *Olle Henrys* revygång, för dagen förstärkt med lutsångaren *Carl-Otto Taube*, på ett märkbart sätt den fulltaliga publiken under en timme.

Och så var man då framme vid den avslutande programpunkten, dansen, vilken pågick i gymnastiksalen till kl 2300, och man kunde skiljas åt med förvissningen att det varit en i allo lyckad och trevlig årsfest, den första men säkert inte den sista.

EN NÖDLANDNING I BRÄNNVINSBUKTEN Av *Einar Cristell*

Minns ni 1928? Nobile. Finn Malmgren. Italia. den svenska räddningsexpeditionen till Spetsbergen.

De flygare som deltog i räddningsarbetet efter den vetenskapliga italienska polarexpeditionen vid vilken luftskeppet "Italia" förolyckades fick ständigt och jämt vara med om att deras liv hängde på ett hår. Många skildringar från de märkliga månaderna i Ishavet sommaren 1928 har publicerats, men mycket har aldrig blivit omtalat.

Kaptenen *Einar Christell*, vilken även deltog i professor *Ahlmanns* svensk-norska expedition till Spetsbergen, Vitön och Frans Josefs land 1931, var en av de svenska flygare, som sökte efter general *Nobile* och hans män, och han berättar här för "Marinflygaren" om en nödlandning.

Spetsbergen är ett sällsamt land, fascinerande och skrämmande, dess isfyllda fjordar och morän- och isbränkantade stränder är minst av allt några idealiska flyglandningsplatser. I varje fall var inte Brännvinsbukten - längst uppe i norr på Nordostlandet - någon lämplig landningsplats då vårt lilla Mothplan på grund av bränslebrist måste nödlanda. Det var motorernas driftsäkerhet, som annars avgjorde, om undsättningsflygningarna skulle få ett lyckligt slut eller inte. Ett motorstopp över den söndertrasade och upptornade packisen hade betytt fullständig katastrof för såväl flygplan som besättning. Lyckan var emellertid med oss, eller rättare sagt, motorerna gick som urverk.

I den svenska expeditionen hade vi dock ett par nödlandningar på grund av bränslebrist. Den ena av våra flygbåtar hade den enastående turen att befinna sig rätt över en liten bottenfrusen vattensamling på en fjällrygg på Västspetsbergen då motorn stoppade. Landningen lyckades och

sedan planet undsatts med bensin kunde det även lätta därifrån utan större skador på flottörerna.

I det andra fallet skedde nödlandningen som sagt i Brännvinsbukten (Brandy Bay) där den norske polarforskaren *Roald Amundsen* och hans följeslagare tre år tidigare landade i en råk efter återflygningen från polflygningen med Donier-Wal flygbåtarna.

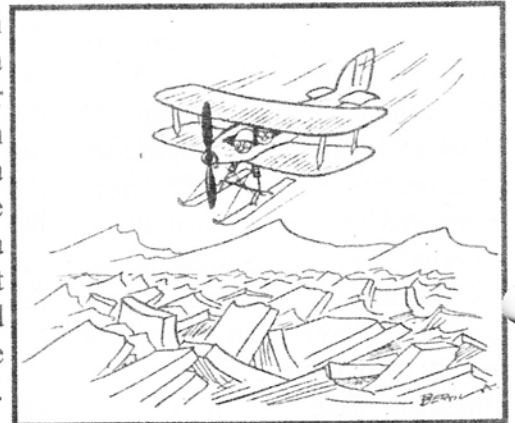
Dåvarande löjtnanten *Schyberg* och jag var i Mothplanet på hemfärd till expeditionens läger vid Morchinson Bay vid Hinloppensundet. Vi hade lättat från var tillfälliga bas Esmarkön i närheten av de förolyckade Nobilemännens läger på isen. Det var samma natt *Lundborg* räddades från isen. Längs Nordostlandets norra kust flög vi över den sagolikt vackra inlandsisens blåvita glaciärstup. Som sköldpaddstryggar stack svarta bergstoppar upp här och var ur den mäktiga isen. Solen strålade från den molnfria natthimmeln och enastående tavlor rullades upp för våra ögon. Det kändes behagligt att från en betryggande höjd få betrakta den förtrollande men föga gästvänliga naturen.

När vi kom över Brännvinsbukten, upphörde plötsligt motorns monotona brummande. Den pluttrade till några gånger och drog sedan sin sista suck. Vi blev obehagligt återförda till den hårda, kalla verkligheten. Bränslebrist !! *Nödlandning!!* Hur skulle isen vara där nere? Det skulle vi snart få se - och troligen även känna på. Att våra liv hängde på en ganska tunn tråd under tiden vi singlar ner mot Brännvinsbuktens upptornade ismassor, var vi övertygade om.

Vinden visslade och sjöng i vingstagen och snart var vi nere på ett femtiotal meters höjd.

Schyberg planade ut för landning. Våldiga isblock låg infrusna i bukten och halvmetertjocka isflak intog alla möjliga ställningar. De stod på kant, sköt över varandra i trappform, bildade lutande plan. *Pang!* Skidor - na smällde till ett flak. Vi gjorde ett skutt på några meter - kom ner på ena skidan, krängde tillbaka. Åter en smäll, vi kanade fram på den andra skidan. Sedan en serie stötar och hopp avverkats, stoppade planet i en snövall. Runt omkring oss låg de imponerande isblocken som i den händelse vi kolliderat med dem skulle ha förvandlat den lilla Mothen till mos. *Schyberg* hade gjort en mästertlig landning.

Skidor och landningsställ var oskadade. Det lätta planet hade hoppat som en tätting mellan is-

vallarna. Samma dygn blev vi upptäckta och undsatta av våra flygbåtar. Från dessa nedkastades till oss i fallskärm en av expeditionens gummibåtar i vars luftbehållare fyllts bensin. Enär gummit ej var bensinbeständigt, löstes det upp. Efter flera timmars långsam filtrering lyckades vi få ner ca 25 liter av den gulbruna vätskan i fälltanken. Motorn startade hyggligt trots den svårsmälta kosten. Så gott vi kunde, hade vi röjt undan is och snö och fått en startbana. Den blev varken lång eller bred, men

Händelser under det gångna verksamhetsåret

ÅRSMÖTE MED MIDDAG

Föreningens 59:de årsmöte avhölls den 24:de maj och inleddes traditionsenligt med samling vid minnesstenen för en kort ceremoni.

Årsmöte och efterföljande middag genomfördes i kommunalhuset i Roslags Näsby. Till årsmötesförhandlingarna kunde ordföranden *William Sivebro* hälsa ett 40-tal medlemmar välkomna.

Från förhandlingarna kan följande noteras:

- Revisionsberättelsen innehöll inga anmärkningar varför styrelsen kunde beviljas ansvarsfrihet.
- Kassören kunde redogöra för en god och stabil ekonomi.
- Valen till ledamöter och funktionärer medförde endast en förändring, *Sven-Olof Håkansson* ersatte *Eva Regnebrink* som revisor.
- Beslut fattades om oförändrad årsavgift, 60 kr.

Till den efterföljande middagen hade ordföranden nöjet att bjuda ett 80-tal deltagare till bords. God stämning, god mat och dryck, vacker sång och musik samt fin service präglade middagen.

Maud Levinson och Lily Axeldotter i förtroligt samtal. Foto K Jörgne

Deltagarantalet, till både mötet och middagen, var något lägre än tidigare. Det är styrelsens förhoppning att detta var en ren tillfällighet

Ingrid Bergström och Nils Berglund, trogna deltagare vid föreningens sammankomster. Foto K Jörgne

Två glada spelemän spelar upp till dans. Foto K Jörgne

RESA TILL FLYGDAG PÅ F21

Uppgiften att arrangera Flygvapnets huvudflygdag 2003 hade gått till F21 i Luleå, Flygdagen genomfördes lördagen den 14. juni under namnet "*Midnight Sun Air Show*".

Till en av F16 museigrupp anordnad bussresa till flygdagen, var representanter från de kamratföreningar som F16 var traditionsbävarare för inbjudna att delta. Från vår förening deltog, *Kurt Jörgne, Gunnar Lindbergh och Sture Remberger*.

Fredagen den 13. juni kl 0900 anträdde en välfylld och bekväm turistbuss resan norrut. På grund av dagens namn och ordnings-

nummer kunde man kanske känna en viss oro, något som dock skulle visa sig vara helt obefogat. Det blev en mycket fin och händelserik resa, under vilken talrika historier från ett Flygvapen i gången tid frambringade många goda skratt och minnen.

Uppehåll gjordes vid lämpliga platser för intagande av i bussen medförd mat och dryck. En sådan plats var *Högakustenbron* över *Ångermanälven*. Efter att på långt håll ha kunnat se de 180 m höga bropelarna (pylonerna), passerade vi den vackra hängbron med en segelfri höjd på hela 40 m.

Sent på eftermiddagen svängde vi av från E4:an mot skjutfältet i *Tåme* mellan *Skellefteå* och *Pi-teå*, där vi enligt planerna skulle

Högakustenbron med sina två 180 m höga bropelare (pyloner)

Foto. K Jörgne

övernatta. Efter inkvartering i de trevliga barackerna inleddes förberedelserna för att avsluta den första dagen med ett grillparty. Eld gjordes upp och ett långbord dukades. Partyt fortsatte, under trevlig samvaro, långt in på småtimmarna. Man kunde konstatera, att vi förflyttat oss en bra bit norrut, för trots att vi passerat 24-slaget, var det ljust som på dagen. Några problem med att somna var det dock inte.

Efter en tidig revelj och en god frukost fortsatte vår resa norrut mot **Boden**, där vi gjorde ett besök i ett av **Bodens fästnings** fort, **Rödbergsfortet**. Detta fort fungerar nu som museum, öppet för allmänheten.

Vid framkomsten möttes vi av två kunniga guider, som först gav oss en geografisk översikt över de olika fortens placering runt **Boden** och sedan en rundvandring i fortet. Man imponeras av storleken och över hur det var möjligt att bygga något sådant för snart 100 år sedan. Några fortifikatoriska data vad

gäller det som inryms i begreppet **Bodens fästning** kan vara på sin plats.

Bygget påbörjades 1901 och kunde efter ca 10 år tas i bruk i begränsad omfattning. Under de båda världskrigen skedde kraftiga utbyggnader.

Helt utbyggd bestod fästningen av fem stora fort placerade i en ring med en omkrets på 2,5 mil runt **Boden**. Varje fort var bestyckat med 4-5 boforskanoner med kalibern 12-15 cm. Utöver fortet ingick ca 1200 objekt i form av skansar, fästen och bunkrar. Fästningen var dimensionerad för att klara en belägring på minst 2 månader. Under 2:a världskriget utgjordes bemanningen maximalt av 22800 man.

Efter att under ca 100 år utgjort en viktig länk i vårt lands försvar hade **Bodens fästning** fullgjort sin uppgift. Vid årsskiftet 1997-98 ingick den inte längre i krigsorganisationen. Sista gången kanonerna fick tala var nyårsafton 1997. I förråden fanns då ett stort antal granater som man fick tillstånd att avfyra i form av en avskeds-salut till bodenborna. Upp till 90 skott i minuten avfyrades. Det kan man kalla "fyrverkeri".

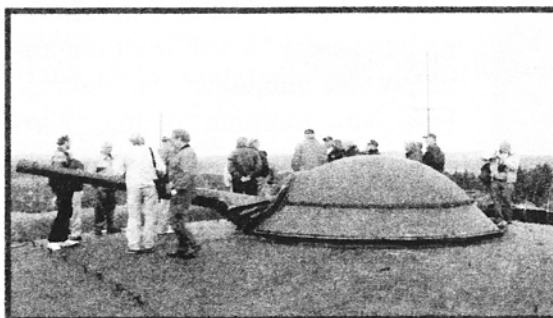
Vi hade haft förmånen att göra ett mycket intressant be-

"Tänt var det här". Förberedelser för grillparty under överinseende av Stig "Åmål" Andersson
Foto. K Jörgne

sök, under mycket kunnig ledning, i en del av det stora och en gång så "hemlighetsfulla" komplexet, **Bodens fästning**. Man imponeras av, att våra förfäder, med den tidens tekniska resurser, kunde åstadkomma något sådant. Ett besök kan verkligen rekommenderas.

Efter lunch på I19 i Boden var det så dags att fortsätta mot resans huvudmål, flygdagen "Midnight Sun Air Show" på F21. När vi anlände, i god tid innan flyguppvisningarna börjat, var 10-tusentals besökare redan på plats. Vi hade förmånen att betraktas som VIP, vilket i hög grad underlättade parkering och tillgång till bussen. Som vanligt, vid denna typ av flygdagar, kunde man visa upp ett digert flygprogram, i vilket ingick både gamla och moderna flygplan. För Sveriges del B17 och JAS 39 Gripen. Andra länder var representerade av bl a F 16, F18, Tornado och den ryska SU-26. Det bjöds också på en omfattande markutställning och underhållning med såväl lokala förmågor som etablerade artister. Sent på kvällen, på trötta ben men nöjda

Samling vid en av Rödbergsfortets kanoner i sin 25 ton tunga stålkupol.
Foto. K Jörgne

med dagens upplevelser, embar-
kerade vi vår buss för färd till
ännu en övernattnings i *Tåme*.

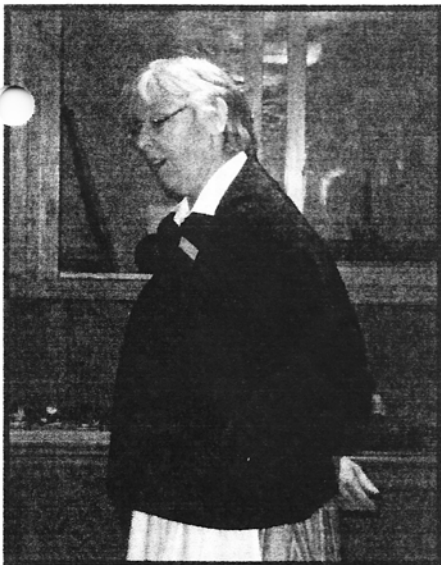
Söndag morgon, tredje da-
gen. Tidig frukost, iordningstäl-
lande av förläggning, samling
vid bussen för fotografering var-
efter den långa resan söderut mot
F 16 kunde anträdas.

En viss trötthet kunde märkas
hos resenärerna. Historierna,
med efterföljande glada skratt,
var inte längre så talrika. Man
agnade nog tiden åt att smälta
alla de intryck och upplevelser
man fått under de tidigare dagar-
na samt att ta igen en del förlo-
rad sömn. Ett trevligt inslag var
visningen av videon "*F1 förr
och nu*".

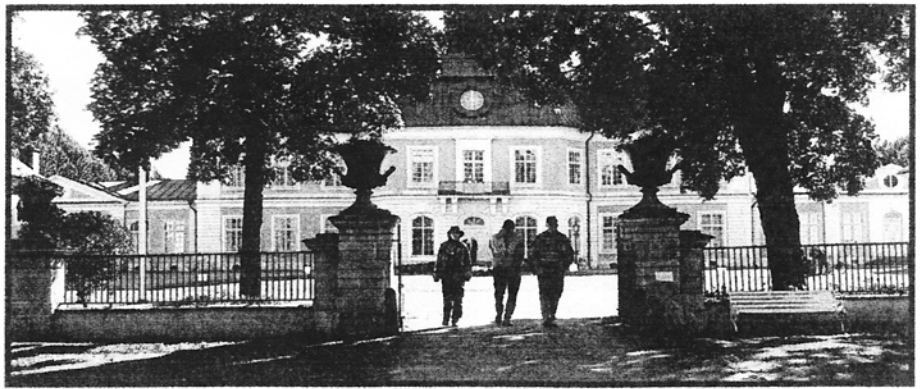
I kvällningen var vi så tillbaka
på F16 igen efter tre minnes-
och händelserika dagar
Ett varmt tack till F16 och Mu-
seigruppen för en mycket välplan-
erad och i alla avseenden väl
genomförd resa.

ÅRETS BUSSUTFLYKT

Lördagen den 20 septem-
ber var tiden inne för årets buss-
utflykt. Målet denna gång var

Vår guide *Annika Tollin-Andersson*. Foto. K Jörgne

Österbybruks herrgård. Foto. K Jörgne

Österbybruk, en av Upplands
många bruksorter med en välbe-
varad bruksmiljö. Bruket har

Dags för ett besök i den gamla smedjan.

Foto. K Jörgne

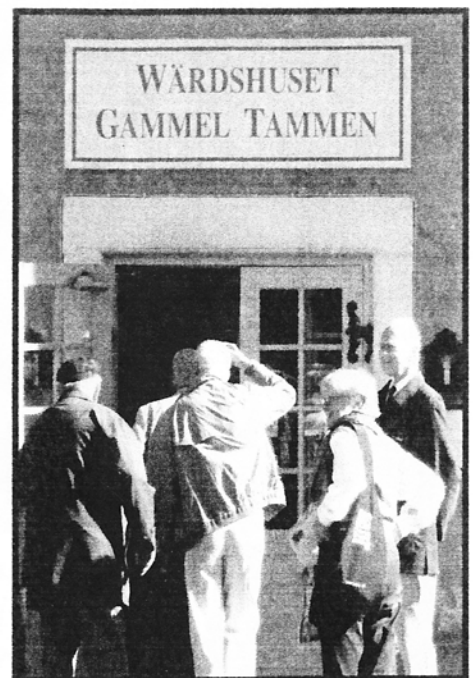
anor från 1400-talet och utveck-
lades under 1600-talet under led-
ning av *Louis De Geers* ledning
till ett betydande järnbruk. Fort-
farande kan man se Sveriges
äldsta smedja, där den tidens in-
vandrare i form av skickliga
smeder (valloner) från Belgien
och Frankrike bearbetade järnet
till s. k. stångjärn.

Utflykten hade samlat ca
50 deltagare. Några startade re-
san vid *Cityterminalen* medan
övriga anslöt i *Roslags Näsby*.
Vid framkomsten gjordes först
ett besök i Hembygdsgården där
vi serverades kaffe och gott
hembakat bröd. Efter ett kort be-
sök i Hembygdsmuséet träffade
vi vår guide, *Annika Trollin-
Andersson*, som på ett mycket
kunnigt och medryckande sätt

kom att ge oss en bild av brukets
historia samt det slitsamma och
tungt arbetet vid ugnar och
hammare.

Innan det var dags för
vår ordförande, att
tacka för en utmärkt
guidning, fick vi också
se en för smederna ty-
pisk familjebostad.

Efter erhållen
andlig spis, var det nu
dags för den lekamliga
i form av en god lunch
på värdshuset *Gammel
Tammen*.

Vad bjuds det på för lunch?

Foto. K Jörgne

Innan det var dags att embarkera bussen och anträda hemresan, fanns det tid för att bese herrgården, brukets omfattande vagnpark samt att vandra i den vackra herrgårdsparken. Den senare aktiviteten gynnades av ett varmt och soligt sensommarväder.

HÖSTRÄFF

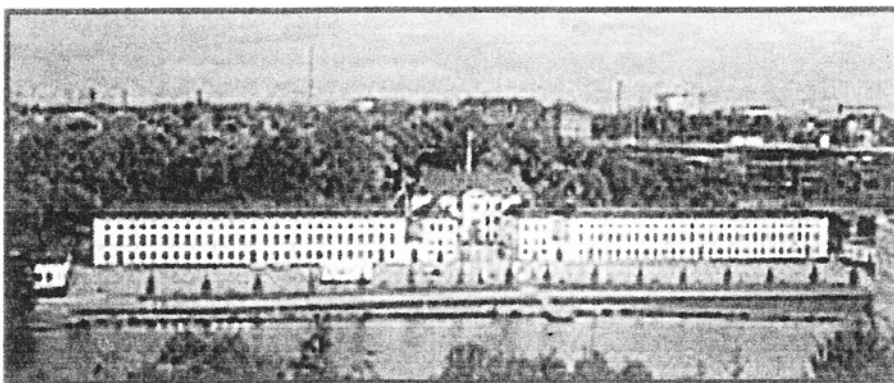
För tredje gången i rad hade styrelsen nöjet att inbjuda till en hösträff, denna gång i form av ett besök på Karlbergs slott fredagen den 21 november.

Karlbergs slott byggdes 1634 av riksamiralen *Karl Karlsson Gyllenhielm*. Efter hans död 1650 stod slottet tomt tills *Magnus Gabriel De la Gardie* köpte det 19 år senare. *De la Gardie* byggde ut slottet till det praktfulla skick det har idag. Efter kort tid övergick slottet i kungligt ägo, vilket innebar att den kungliga familjen ofta bodde på slottet.

1792 bildade *Gustav III* Kongl krigsakademie på Karlberg. Sedan dess har utbildning av officerare bedrivits i befintliga lokaler utan avbrott, i dag under namnet Militärhögskolan.

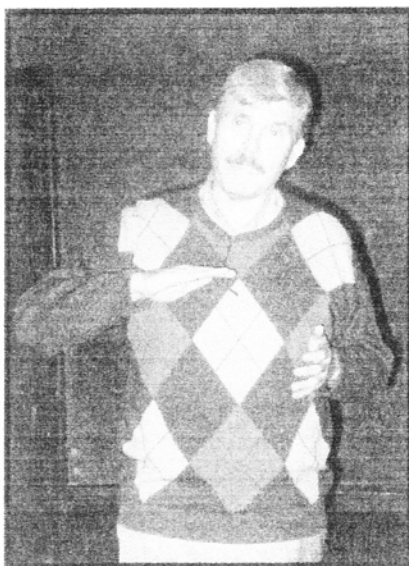
Träffen inleddes med samling vid matsalen för lunch, till vilken ordföranden

William Sivebro kunde hälsa ett 60-tal deltagare välkomna. Efter lunchen, en promenad till slottets huvudbyggnad, där vår guide, *Sten Nilsson*, tog emot för en guidad visning av i för-

Karlbergs slott. En imponerande byggnad.

Foto. K Jörgne

Sten Nilsson, vår förträfflige guide.

Foto. K Jörgne

ande sätt hade förmågan att förmedla bilden av Karlbergs Slotts historia och därmed även en hel del av Sveriges historia.

Om möjligt skärptes uppmärksamheten bland åhörarna ytterligare, när det blev tal om spökerier på slottet. En berömd sådan historia handlar om Vålnaden på Karlbergs slott. Historien i korthet:

"Den 26 juli 1693 dog drottning Ulrika Eleonora d. ä. När hon låg lik i Rikssalen på slottet hände märkliga saker. En sen kväll kom drottningens hovmästarinna på besök för att se drottningens lik. Kaptenen Stormcrantz eskorterade hovmästarinnan till liket, lämnade salen och stängde dörren. Besöket drog ut på tiden, varför kaptenen tittade genom

Några av de andäktigt lyssnande deltagarna.

Fotö. K Jörgne

sta hand Rikssalen samt norra och södra Pelarsalarna i festvåningen. Det skulle visa sig, att vi i *Sten Nilsson* fått en utmärkt guide, som på ett kunnigt, intressant och medryck-

nyckelhålet. Han såg då de båda damerna stå och samtala vid ett av salens fönster. Kaptenen blev så skräckslagen att han började spotta blod och avled tre dagar sena-

re efterforskningar visade, att både hovmästarinnan och kaptenen legat i sina sängar inne i Stockholm. Förmodligen är hela historien ett påhitt, men det finns många, som påstår att det verkligen spökar på Karlbergs slott”.

En mycket lyckad hösträff avslutades i slottets lilla vackra kapell, som av många med anknytning till Karlberg utnyttjas för bröllop och dop.

Ordföranden, **William Sivebro**, framförde deltagarnas tack för en mycket intressant och medryckande guidning.

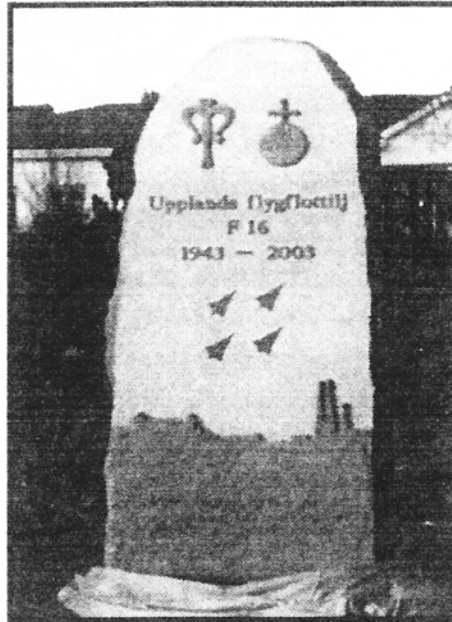
I programmet fanns också planerat en rundvandring i slottsparken, något som på grund av dåligt väder, regn och blåst, inte tilltalade deltagarna.

F16 NEDLÄGGNINGSCEREMONI.

Årsskiftet 03/04 närmade sig med stora steg, ett årsskifte som innebar att det var dags att lägga ner ytterligare en av Flygvapnets flottiljer. På tur denna gång var **Upplands Flygflottilj**, en flottilj som under 60 år utgjort ryggraden i luftförsvaret av mellansverige.

Flottiljen har också under många år varit traditionsbevarare för många tidigare nedlagda flottiljer, däribland F2. Denna uppgift har också inneburit värdefullt stöd till aktuella Kamratföreningar.

Fredagen den 19 december genomfördes en ceremoni för att markera nedläggningen av flottiljen. Bland inbjudna gäster fanns representanter för de Kamratföreningar för vars flottiljer F16 varit traditionsbevarare. Vår förening representerades av

Minnesstenen med inskriptionen: "Minns oss som verkade här".

William Sivebro, Kurt Jörgne och Börje Chrona.

Samling skedde strax före kl 0900. Det var en kall morgon, så ett glas glögg värmdes gott. Efter att flaggan hissats, höll F16:s siste och 18:de chef, **Christer Olofsson**, ett kort tal och påbjöd därefter avtäckning av en minnessten till minne av flottiljens 60-åriga epok.

Med perfekt timing kom se en överflygning på låg höjd av en 4-grupp JA37 från F4, följd av en rote SK50 från Ärna flygklubb.

Samling skedde sedan i en hangar, där själva nedläggningsceremonin ägde rum. Efter inmarsch av F16 och F20 fanvakter och parad för fanan, hölls tal av chefen F16 och flygvapeninspektören **Jan Andersson**. Båda betonade F16:s betydelse för Flygvapnet och för landets försvar. Efter korum, en symbolisk överlämning av F16:s fana till F20, som kommer att föra F16:s traditioner vidare. Flygvapnets musikkår svarade för musiken under ceremonin, som avslutades med lunch, komponerad av det militära kocklandslaget.

Red

Så minns jag min tid som chef för F2:s 1:sta division, T2-divisionen.

Under åren 1939-41 var dåvarande kaptenen **Torsten Rapp** chef för F2:s 1 division, den s k T2-divisionen. 40 år senare, som pensionerad ÖB, tecknar han ned sina minnen, bl a om denna tid.

" 1939 september. Jag var

alltjämt placerad i krig och mob som chef för 1 divisionen, T2-divisionen, på F2 och det dröjde inte länge, tills jag fick inställa mig i den befattningen. Vid mobiliseringen, i början av september, fick jag till min avdelningschefs förargelse rycka in vid F2 igen. Lind-

General **Torsten Rapp** 1905-93. Överbefälhavare 1961-70.

qvist vägrade att släppa mig och övertaga min pappershög", han gick till Norden-skiöld för att stoppa mig, fick en utskällning och jag for gladeligen ut till F2 för att börja ett av mina finaste truppflygbefäl. Jag har tyvärr inga minnesanteckningar från den tiden, för över 40 år sedan, så det får bli som det blir.

Alltnog begav jag mig ut till F2 Hägernäs och återtog mitt befäl som divisionschef för första torpedflygdivisionen., 34 år gammal och mycket sugen på min uppgift..

Min närmaste chef i vad gällde utrustning, utbildning samt personal var överste **Sundin**, chef för F2 och mycket bra att ha att göra med. I operativt avseende var jag under befäl av chefen för Kustflottan, viceamiral **Ehrensverd**, en riktig krigsbefälhavare. Som flaggkapten tjänstgjorde kommandör **Strömbäck**, en verkligt fin och kunnig man, som väl verkade lite dämpande på den ibland lynnige och nästan koleriske amiralen. Ett idealiskt chefspar att lyda under.

Alltnog, vi hade elva flygplan Heinkel 115K på flottörer, välutrustade. Fullständig instrumentflygutrustning för vilken vi väl ej var fullt utbildade, utan vi fick treva oss fram. Auto-

styrning i sidled och signalisten, som var placerad i aktern, hade en styrspak. Avsikten var att han skulle kunna ta hem flygplanet med denna och styrautomaten. Någon så utbildad flygsignalist fanns inte. De flesta kom som signalmatrosor från flottan. Radiotelefoni fanns ej, utan all förbindelse skedde med telegrafi genom signalisten. Dessa var dock mycket skickliga.

Det var även stor brist på kvalificerad teknikerpersonal och många civila, bl a från **Albin Ahrenbergs** företag, anställdes i löneklass 13. Mycket duktigt folk, som senare på basen vid Gålö fick bo enskilda i ett särskilt hus, där de kunde hålla sina möten i fred, de var nämligen till stor del frireligiösa.

Av folk som strömmade till minns jag särskilt **Albin Ahrenberg**, som just skulle fylla 50 år. Han blev chef för flygstationen, vilket

han skötte med den äran och lite till och min undran över hur det skulle gå att föra befäl över denne ålderstigne och erfarne flygare visade sig obefogad. Någon bättre kraft, när det gällde att klara de fältmässiga problemen som uppstod på olika områden, kan jag ej tänka mig. Vi blev mycket goda vänner.

Den hårda vintern 39-40 gjorde sig snart gällande och vi måste snart ombasera till Lindarängens sjöflygplats på Djurgården, nu igenfylld. Att vi voro påpassade i omvärlden framgår av, att dagen efter blev min hustru uppringd av någon som frågade var jag var, vilket hon naturligtvis inte visste".

I slutet av 30-talet inköptes från Tyskland 12 torpedflygplan, Heinkel He 115 (T2), med placering F2.

Variationer i föreningens medlemsantal genom åren.

Medlemsantalet vid föreningens bildande var 650. En successiv ökning ägde sedan rum fram till 1949 då antalet var 800, det högsta i föreningens historia. En kraftig minskning sker 1949, då antalet går

ner till 300. En orsak till detta var, att F2:s tid som flottilj var ute och många medlemmar fick förflyttning till andra flottiljer bl a F11 och F17.

Under nästan hela 50-talet låg medlemsantalet på ca 125, för att 1959 gå ner till sitt lägsta värde, 91. Man var mycket nära en nedläggning av föreningen., men lyckades vända trenden och nådde 1982 ett nytt toppvärde, nämligen 408. En bidragande orsak

till detta var, att man 1974 genom en stadgeändring, som innebär, att även damer kunde hälsas välkomna som medlemmar. Det är i år 30 år sedan F2 nedläggning, vilket på grund av problem med nyrekrytering och hög medelålder borde innebära minskning av medlemsantalet. Trots detta, har antalet under de senaste fem åren hållit sig ganska konstant strax över 300. Detta har varit möjligt genom en stadgeändring 2001, som möjliggjorde för alla med intresse för föreningens verksamhet, att bli medlemmar.

Red

Nya medlemmar

Under det gångna verksamhetsåret har styrelsen haft nöjet att hälsa följande nya medlemmar välkomna i föreningen:

Lennart Atteryd, Hans Agnvall, Ingrid Bergström, Torbjörn Burström, Stina Claesson, David Davidsson, Anders Eriksson, Ingvar Eriksson, Torsten Eriksson, Göran Fransson, Bernth Gerkens, Lennart Grees, Rolf Gustavsson, Maud Hallberg, Albin Karlsson, Torbjörn

Keskitalo, Hans Kullander, Sven-Gunnar Knapp, Lennart Lövegård, Jan Nilsson, Anders Nyrenius, Erna Stocker, Inge Svensson, Raoul Svensson, Evy Söderberg, Håkan Törner, Stig Wigstrand,

Forts. Föreningens första ...

varvid uppdrag, som av styrelsen ålagts verkställande utskottet, behandlats.

Till medlemmarnas förströelse anordnades efter årsmötesförhandlingarna den 12 november middag med åtföljande underhållning (En tradition som hållits levande under de gångna 60 åren. Red anm.)

När föreningen startade var medlemsantalet 650 st. I dag den 31 maj 1945 är medlemsantalet 711 st. Medlemsstocken har således ökat med 61 medlemmar. Medlemmarna representerar alla kategorier av flottiljens personal.

Föreningens startkapital tillkom på så sätt, att fyra av styrelseledamöterna å första styrelsesammanträdet anmälde sig som ständiga medlemmar och omedelbart erlade en ständig årsavgift à kr 50/person. I medlemsavgifter har influtit 1.467:25. Behållningen denna dag är 1.075:70.

För att söka förbättra kontakten mellan styrelse och medlemmar, samt även medlemmarna emellan, beslöts på årsmötet, att en tidning skulle utgivas. Årsmötet beslöt tillsätta en redaktionskommitté för att utreda tidningsfrågan. Hinderlösbevis för tidningens utgivande har från justitiedepartementet erhållits.

Sammanfattningsvis kan sägas, att föreningen haft en god start. Styrelsen framför dock som en önskan, att medlemmarna bland gamla och nya F2:are

agitera för anslutning till föreningen.

Till slut uttalar styrelsen sin förhoppning om fortsatt framgångsrikt föreningsarbete och framför sitt tack för visat förtroende under den verksamhetsperiod, som nu avslutas.
Viggbyholm den 31 31 maj 1945

H Enell

Malte Boström

Forts. En nödlandning

den räckte. Skidorna klabbade, så jag måste vid starten ruska i ena vingen och sedan ta mig ombord innan vi löpt ut det mesta av banan. Tre gånger rusade kärnan ifrån mig och varje gång fick vi börja på nytt. Den fjärde gången lyckades jag kravla mig in i framsitsen i tid. Motorn gick skapligt och snart fick skidorna de sista hårda knuffarna av den mäktiga ismassan som täckte Brännvinsbukten.

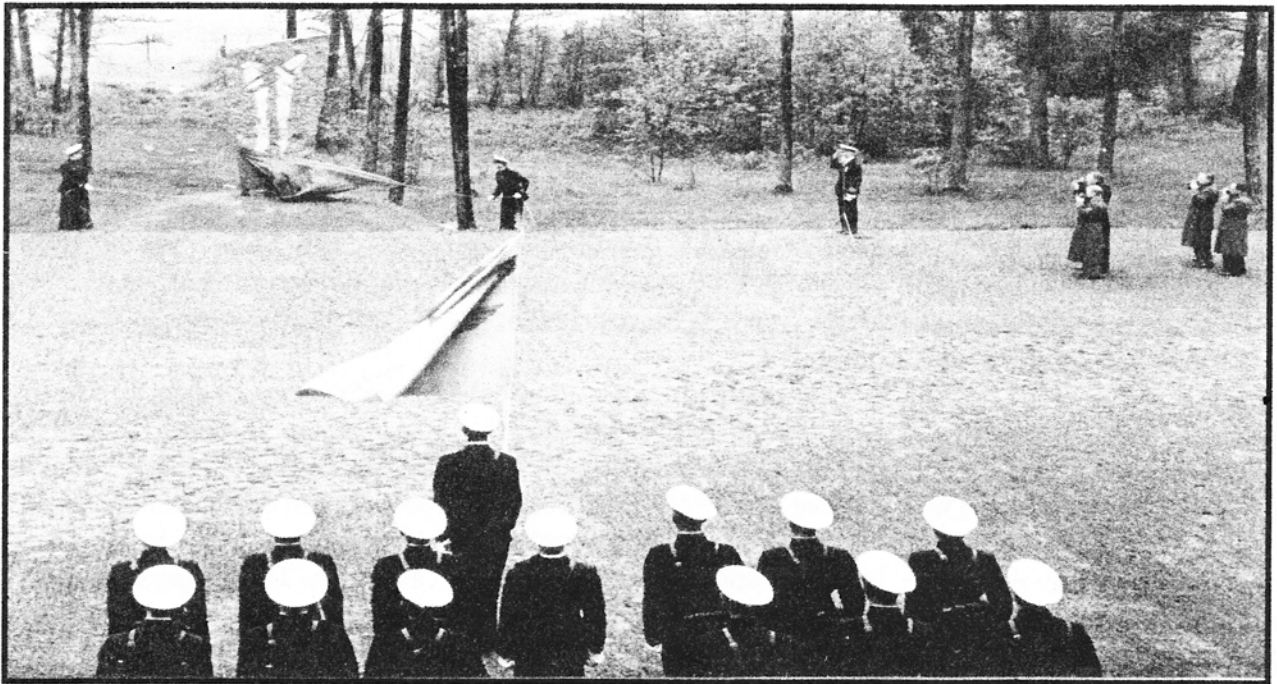
F2 på Internet.

En av föreningens medlemmar, *Mikael Axelsson*, med stort intresse för F2, har en sida på nätet innehållande en del F2 historia samt många bilder. Du hittar den under adressen:

user.trinet.se/~pzx880j/f2/f2start.htm

Till slut, glöm inte att

- **anmäla Dig till årsmöte och jubileumsmiddag,**
- **inbetala årsavgiften.**
- **anmäla adressförändring till sekreteraren.**

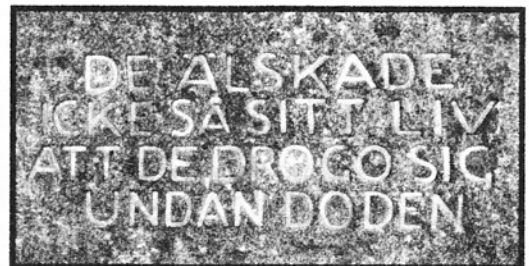
Den 8. Juni 1944 lät man täckelset falla i närvaro av, utöver flottiljens personal bl a, biskop *Manfred Björkquist*, Täby kommunalnämndsordförande *Gustaf Berg*, skulptör *Axel Wallenberg* och arkitekt *Evert Milles*.

Foto. K Jörgne

1944, samma år som kamratföreningen bildades, i samband med högtidlig hållandet av att marin flygverksamhet ägt rum vid Hägernäs under 25 år, restes en minnessten över det 50-tal kamrater, som under åren förolyckats i tjänsten.

Stenen har under alla år varit en samlingspunkt för Kamratföreningens medlemmar. Sålunda är det tradition, att före varje årsmöte genomföra en enkel minnesceremoni vid stenen. Sedan F2:s nedläggning har Kamratföreningen haft ansvar för stenens vård. På dess numera utsatta läge, samt den pågående bostadsbebyggelsen, kommer en flyttning att ske till en lugnare plats närmare vattnet inom en nära framtid

Stenens inskription, vald av flottiljpastor *Hans-Olof Ferenius*, är hämtad ur *Up-penbarelseboken 12:11*. Foto. K Jörgne